

Hromadný hrob v Draženově a události z července 1945

Franz Chochofatý-Gröger

Dne 16. 7. 2005 uveřejňuje MF Dnes článek Evy Tiché "Hromadný hrob ukrýval padesát čtyři těl" o objevu hromadného hrobu v Draženově s tím, že nikdo neví, či pozůstatky se tam nacházejí, a o krátké paměti místních, kteří též netuší, či životní pouť zde byla ukončena. Nejrady by se vše svedlo na "pochody smrti", neboť kdo jiný by takový čin mohl spáchat než Němci! Bohužel pravda je poněkud jiná a paní Zavadské z referátu kultury v Domažlicích bych doporučil návštěvu archivu, kde k poválečným událostem a s nimi souvisejících excesů v Domažlicích a Horšovském Týně je dostatek materiálu.

Domažlice (pískovna u Draženova, tábor Chrastavice)

V roce 1946 byly StB vyšetřovány popravky osob zajištěných v Domažlicích. Rozkazy k popravám vydával št. pč. pěchoty JOSEF FAHRNER (nar. 9. 11. 1911). I když šlo často o příslušníky SA, SS a NSDAP, lze soudit, že převážná většina byla nevinná. Tyto lidi odebíral Fahrner jak z věznice okresního soudu, tak z tábora v Chrastavicích u Domažlic. Některé osoby byly zabitě ve věznici, některé mimo město. Podle zprávy MNO byly oběti pochovány ve společných hrobech v pískovně nacházející se na pravé straně silnice mezi Domažlicemi a Draženovem.

Z protokolů č. 63 (výpověď Marie Būchseové, z 20. 7. 1946), č.64 (výpověď Ludwiga Schötterla, ze 3. 3. 1948) a č. 91 (výpověď Eduarda Polze) vyplývá, že mezi popravenými je také 35 mužů z Horšovského Týna zatčených českým četnictvem v období 11. a 12. 5. 1945 a odvezených počátkem července 1945 do tábora v Chrastavicích. Odtud pak bylo 35 mužů odvezeno do pískovny mezi Domažlicemi a Draženovem. Před odvozem byly oběti mláceny do bezvědomí a bylo jim strháno šatstvo. Této popravky, prováděné bestiálním způsobem se zúčastnili důstojníci armády, četníci a příslušníci SNB. Z výpovědi také vyplývá účast dvou koňských řezníků, kteří muže ubíjeli noži. Pokud se týká data této masové vraždy, měla být realizována v noci z 11. na 12. 7. 1945. Výpovědmi lze identifikovat důstojníky Karáska, Schlaise, ale také jména některých obětí (Emil Būchs - zatčen 16. 6. 1945, Max Netopill se synem, Alois Schlögl). Pozůstalí po obětech nikdy nedostali úmrtní oznámení.

Ze zprávy MNO vyplývá, že počet obětí v pískovně čítal asi 100 osob. Přibližně asi 120 osob bylo s vědomím Fahrnera zastřeleno na domažlickém nádraží a tam také v jeho blízkosti pohřbeno. Jak uvádí dr. Staněk ve své knize Perzekuce, zpráva upřesňovala, že byla patrná snaha „uchovati tyto vědomosti pokud možno co nejdéle v tajnosti“. O hromadném hrobě v prostoru domažlického nádraží hovoří zpráva č. 270 (Anna Zitzmannová, z 8. 6. 1946) o vyhnání a uvěznění Němců z Postřekova. Tyto popravky se měly konat kolem 17. 6. 1945.

Tehdy nadporučík Josef Fahrner a kpt. Jan Havel obdrželi za svou odbojovou činnost, zajištění pořádku v Domažlicích a rychlé vystěhování Němců v listopadu 1945 na návrh plk. K. Veselého-Štainera „pochvalné uznání“ ministra vnitra. Fahrner pocházel z česko-německé rodiny a v roce 1945 byl členem KSČ. Toto uznání svědčí o tom, že perzekuce, bestiální popravky na Domažlicku se děly s posvěcením tehdejší tzv. demokratické vlády ČSR.

Události z roku 1945 jsou svědecky a archivně dostatečně zmapované, takže mne překvapuje neznalost funkcionářů v Domažlicích. Více najdou v knize dokumentů „Slyšte i druhou stranu“ vydané v Českých Budějovicích v roce 1991, jejíž edici připravila Sidonie Dědinová a dále v Státním ústředním archivu Praha a archivu Ministerstva vnitra ČR, kde jsou pod f. A 2/1, kart. 56-58, inv. č.j. 1765 uložené hlášení a spisy k vyšetřování porevolučních událostí).

Ještě pár slov

Šlo o akce k vyklizení oblasti Horšovský Týn – Domažlice. Rozkazy k akcím vydával tehdy nadporučík Josef Fahrner a kapitán Jan Havel, kteří dostali, jak jsem již uvedl, "pochvalné uznání" za zajištění pořádku v Domažlicích a okolí a rychlé vystěhování Němců. V roce 1946 nařídily orgány StB vyšetřování poprav zajištěných osob v Domažlicích. Přestože šlo zejména o příslušníky SS, SA a nacistických složek, nešlo vzhledem k počtu popravených vyloučit, že mezi nimi byli i nevinní. O tom, zda výsledky předběžného vyšetřování (cituji z knihy T. Staňka

Perzekuce 1945, s. 113-114) jsou důkazem pro obvinění a trest nerozhodoval žádný justiční orgán. Fahrner a spol. odebírali vězně přímo z vazby ve věznicí okresního soudu a z tábora v Chrastavicích u Domažlic. Některé osoby byly zabity v policejní věznicí, jiné mimo město. O zjištěných faktech MNO jsem psal ve článku. Zpráva MNO upřesňovala, že byla patrná snaha „uchovati tyto vědomosti pokud možno co nejdéle v tajnosti“.

Pokud se týká toho, že Emil Burian, ročník 1921, žijící dnes v Babylonu nebyl obviněn a ani souzen, je odpověď jednoduchá. Podle zákona č. 115/1946 ze dne 8. května 1946 o právnosti jednání souvisejících s bojem o znovunabytí svobody Čechů a Slováků, § 1: „Jednání, k němuž došlo v době od 30. září 1938 do 28. října 1945 a jehož účelem bylo přispěti k boji o znovunabytí svobody Čechů a Slováků nebo které směřovalo ke spravedlivé odplatě za činy okupantů nebo jejich pomahačů, není bezprávné ani tehdy, bylo-li by jinak podle platných předpisů trestné.“

Popravy a vraždy na Domažlicku proběhly do 28. 10. 1945, tedy nesmí být za ně nikdo stíhán. V § 2 odst. 1 se také hovoří, byl-li někdo za takový čin již odsouzen, budiž postupováno podle předpisu o obnově řízení. Tím je celá otázka excesu spáchaných proti německému obyvatelstvu, ale i českému obyvatelstvu, jednotlivci, Revolučními gardami, Orgány OBZ čsl. vojáky a jejich veliteli jednou pro vždy vyřízená. Zapomeňte.

Materiály k činnosti těchto osob, tedy i Buriana lze vyhledat v Archivu ministerstva vnitra České republiky v Kanicích u Brna a to ve fondu Zemského velitelství SNB Praha 1945-1948 – A 14, kde jsou i materiály uvedené v mém článku jako prameny a pak ve Státním ústředním archivu Praha – fond ministerstva vnitra (MV-A 1945-1953, MV-T 1938-1954)

Starší literatura, ale i současná, balená do vlastenectví, často uvádí, že se trestných činů proti zdraví, životu a majetku dopouštěli „živly“ a „lidé bez souvislosti se stranickou legitimací, kterou nosili v kapse“, jak mimo jiné tvrdí spisovatel R. Cilek. Archivní materiály vypovídají o opaku, právě členové KSČ byli ti, kteří si v pohraničí nejvíce troufali. Členství v KSČ mělo velký vliv na to, zda proti těmto pachatelům bestialních činů bylo zahájeno příslušné řízení. Ve zprávě ministerstva vnitra z 14. 2. 1948 se v této souvislosti vyskytují jména 164 osob. U těchto připadalo, podle členství v roce 1945, 74 osob na členy nebo sympatizanty KSČ. Z celkem 104 úřady oznámených případů „nepřístojnosti“ (jak krásný název pro vraždy, mučení a znásilňování!), které provázely nakládání se zadrženými Němci po květnu 1945, byly k 2. 7. 1947 řádně odsouzeny pouze čtyři osoby. I když na druhé straně, mnozí, především velitelé skupin, byli odsouzeni po roce 1948 v rámci procesů s protikomunistickým odbojem (mjr. Ctibor Novák, Josef Hrabaček).

Ze značného množství případů působení pochybných existencí, kteří nacházeli své uplatnění především v RG (Revoluční gardy - formované za spoluúčasti Vojenského velitelství a Ústřední rady odborů), jde především o působení komunistických „veličin“ jako např. p. Krosnář, dr. F. Šimčík, kpt. V. Dovara (velitel jednotky OBZ), A. Charouz (předseda MSK - násilnosti v Č. Kamenici). Rozkazy k násilnostem vydávali často příslušníci Obranného zpravodajství (Bílina - por. L. Toporcer, Horní Moštěnice u Přerova - por. K. Pazúr), armádní důstojníci (kpt. J. Fahrner - Domažlice, kpt. Ctibor Novák - Frývaldov /Jeseník/, kpt. I. Gaš - Bruntál, Krnov) a vedoucí „revolučních formací“ (RG - pluk 1 RG Albatros, velitel pplk. E. B. Bořík, partyzánský oddíl „Pěst“), kteří byli buď přímo členy KSČ a nebo měli ke straně „citový“ vztah. V rámci této vládou podporované „očisty“ českého prostoru páchali násilnou činností i mnozí dobrodruzi, kteří si přisvojovali armádní hodnosti či vydávali se za partyzánské komisaře. Mnozí z těchto osob byli podezřelí ze spolupráce s Němci za okupace.

Pokud se týká role armády v tomto období, mnoho akcí vůči německému obyvatelstvu bylo iniciováno armádními důstojníky. Od poloviny května 1945 se stal požadavek vyhnat co nejvíce Němců heslem dne československé armády. O úloze armády jednala vláda 15. 5. 1945 a velitel vojenského velitelství Alex gen. Z. Novák vydal rozkaz k obsazení příhraničních oblastí s dodatkem „všechny Němce vykažte z území historických hranic“. Do působnosti Alexe patřil rovněž pluk 1 RG. Velkou roli při těchto akcích sehrál elitní dobře vyzbrojený pohotovostní pluk 1. Národní bezpečnosti se zcela komunisty infiltrovaným velením. Události kolem „vyčišťování“ pohraničí, provázené krádežemi, mučením, vraždami, rozvíjely k agresivitě a pomstě inklinující sklony některých jedinců. K jejich vystupňování přispívaly také veřejné projevy politiků a ostře formulované formulace.

A zde je také odpověď na časté dotazy, proč vyšetřování těchto násilností končí na mrtvém bodě. Pro mnohé by bylo nepřijatelné, kdyby se zjistilo, že někteří z nich byli schopni těchto činů, pro jiné je to pocit viny, že ač mohli, nedokázali zabránit tomuto násilí. A tak pro většinu z nich je daleko přijatelnější žít v bludu, že excesy byly projevem vykořeněných jedinců, a že vláda, o níž převládá mínění, že byla demokratická, vlastně za to nemohla, že o všem rozhodli za nás velmoci. A několik zavražděných Němců, to byly oběti těch „vykořeněných živlů“.

Přílohou jsem chtěl jen ukázat, kdy se excesy trestaly. Komunisté si pečlivě vedly záznamy o chování lidí v době „divokých odsunu“ a vyčišťování prostoru. Později se jim to hodilo. Zlobila – li taková osoba, pak se vytáhly záznamy.

Dodatek

Kpt. Ctibor Novák 25. 10. 1902 - 2. 5. 1955 pracoval před válkou jako vojenský zpravodajec, za války byl chvíli v některém z táborů - snad kvůli svému švagrovi - a po válce se stal zpočátku nadšeným komunistou. Pro jeho 'okupační odpor' a vojenskou hodnost, i zkušenost zpravodajce, ho jmenovali do vysokých funkcí na Jesenicku. Byl v tzv. velitelství internačních táborů okresu Frývaldov (Jeseník) – VITOF a velitelem II. oddělení okresního vojenského velitelství. Bezpečnost zjistila, že s jeho vědomím byl bez soudu a rozsudku postřelen jistý počet zadržených Němců, mimo jiné byli dne 27. 7. 1945 pro pokus o útěk zastřeleni nezletilí sourozenci (15 a 17 let) Haukovi z obce Černá Voda. Začala čin vyšetřovat. Vyšetřování však vlivem Drtinou ovládaných soudů nikam nevedlo a pak prezident Beneš udělil 8. května 1946 na návrh národně socialistického ministra spravedlnosti všem takovým pardon a tak se dál nevyšetřovalo. Jen Ctibor Novák ztratil svou vysokou funkci. Zůstal však v okrese, kde prý získal po Němcích i dům. Nebylo to sice nic moc, ale nechalo se z toho i slušně žít. Po únoru projevuje o něho zájem StB, bylo navrženo jeho „vázání“ ke spolupráci. V souvislosti s útekem synů generála Mašína byl v roce 1953 zatčen, vězněn, postaven před soud a 2. 5. 1955 popraven. Nikdy však nebyl souzen za popravy Němců v Domašově 15. 8. 1945 a za excesy na Jesenicku. V roce 1991 rehabilitován.

Archivní dokumenty:

SÚA Praha, f. MV - T 1938 - 1954, kart. 12, sign. B 7 - 15 - zpráva MNO pro ministra vnitra Noska z r. 1947,

AMV ČR - KA, f. A 14, kart. 18, inv. j.č. 188 - hlášení SNB Praha z 22. 11. 1945, č. 1459/45

f. A 2/1, kart. 57, inv. j. č. 1765 - hlášení Oblastní úřadovny StB Plzeň z 26. a 30. 7. 1946,

sdělení ZÚ StB na MV z 25. 7. 1947, záznam MV ze 4.12. 1947,

hlášení OÚ StB Klatovy z 27.1. 1948, výslechové protokoly z 22. 1. 1948.

Franz Chocholatý Gröger, 19.8.2005

Článek vyšel na www.cs-magazin.com v prosinci 2005

Pro www.dienst-der-versoehnung.de převzato s povolením v červenci 2017